

MARTINA MONOŠOVÁ

Legenda o Barbore
I. DIEL

• DROZD •

MARENČIN PT

MARTINA MONOŠOVÁ

Legenda o Barbore

• DROZD •

I. DIEL

MARENČIN PT

Ďakujem historičke Mgr. Veronike Kucharskej, PhD., pracovníčke SAV, za neoceniteľnú, plodnú a hladkú spoluprácu. Jej odborné rady, poznámky a zanietený osobný prístup boli pre rukopis nesmierne prínosné, o. i. napríklad aj upresnenie správneho písania mien uhorských šľachticov. Ďakujem aj historikovi Mgr. Petrovi Šimkovi za pomoc pri objasnení podrobností v oblasti stredovekých ciest.

Kvôli zvýšeniu autenticity miesta, na ktorom sa odohráva hlavný dej prvého dielu Legendy o Barbore, som použila priezviská, ktoré sú typické pre moje rodné mesto – Starú Turú. Osoby, ktoré som vykreslila a ktoré v mojom príbehu tieto mená nesú, nemajú nič spoločné so skutočnými ľuďmi, ktorí hocikedy v histórii či v súčasnosti tieto mená naozaj nosili. V tejto súvislosti sú jediným historickým faktom krstné mená dvoch Staroturancov, ktorí chytili bratrického kapitána Jána Švehlu. Boli to Jakub a Martin. Ich mená sú uvedené v Kronike Starej Turej JUDr. Dušana Úradníčka. Je to historický fakt – rovnako ako aj okolnosti, za ktorých bol Švehla chytený.

© Martina Monošová, 2025

© Marenčin PT, spol. s r. o., 2025

Jelenia 6, 811 05 Bratislava, Slovakia

www.marencin.sk marencin@marencin.sk

Cover & layout © Marenčin Media, s. r. o.

1088. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-1372-7 (viaz.)

ISBN 978-80-569-1373-4 (ePDF)

ISBN 978-80-569-1374-1 (ePub)

1. DIEĽ

DROZD

*„Ak výhľad z vrcholca hory za niečo stojí,
určite už na ňom stojí veža.
Ak si cestu k nej ešte nenašiel,
vyber sa nahor, trebárs aj krížom cez les.“*

Martina Monošová

VENOVANIE

Túto knihu venujem svojmu manželovi.

Asi už nestihnem vydať ďalšiu knihu do našej decembrovej striebornej svadby tento rok, a tak využívam túto výnimočnú príležitosť prejavíť Ti svoju lásku, vďačnosť a hlbokú úctu za podporu a neoceniteľnú vzájomnosť, ktorú si mi prejavil za posledných ťažkých osem rokov.

ÚVOD

mestečko Stein, r. P. 1466

Leto sa prehuplo do jesene, Dunaj postupne vychladal. Od viníc, roztrúsených po jeho rovnejších brehoch, či od zalesnených brál, prudko sa zdvíhajúcich od hladiny, po- medzi ktoré sa rieka vlnila, sa ozývalo skôr ručanie jele- ňov ako bezstarostné švitorenie vtákov.

Pätnásťročná zlatovlasá Barbora Edelpöcková, nasledo- vaná všade svojou vernou kamarátkou Resy Ludwigovou, sa v to popoludnie túlala po poliach a lúkach v okolí Stei- nu. Domov sa vrátila neskoro.

„Aha, čo som našla na okraji lesa!“ spustila Barbora po slovensky, bez pozdravu. Uvidiac za stolom aj otca, svo- je slová zopakovala po nemecky, ako vždy, keď s matkou už neboli samy.

Natešene zastala na prahu, lebo veľmi dobre vedela, že zababraná od blata vstúpiť do kuchyne nesmie. Z tváre, ušpinenej na pravom líci načierno, akoby sa stretla s čer- tom, jej svietili nebesky modré oči. Matka o nich často ho- vorievala, že keby sa to dalo, určite by si zababrala, roz- trhla alebo niekde zabudla aj tie.

Obaja rodičia k nej naraz zvrtili hlavy. S večerou čakali už iba na ňu, čakať ďalej ešte aj na Daniela nemalo zmysel. Ten už nemal pätnásť ako Barbora, ale dvadsaťdva, a ho- ci sa to strýkovi s tetou nepáčilo, od istého času sa zvykol

vracať domov úplne podľa seba. Každému mladému človeku býva v malom meste pritesno.

Barbora netrpezlivo natrčala svoje spojené dlane dopredu a dúfala, že jej matka, ako vždy, napokon dovoľí, aby si k nim prisadla taká, aká je. Večne prichádzala špinavá a s čímisi v rukách, no teraz držala dlane jednu pri druhej nesmierne opatrne a pomedzi palce jej vytŕčalo čosi hebké a podozrivo tmavé.

„Vták?“ zhrozila sa matka a pozrela na manžela.

Ten pod náporom náhleho odporu takmer vyskočil od stola. „Vták u nás doma?!“ zakričal. „Tak toto nie! Toto nemôžeš myslieť vážne, Barbora, že ho sem trepeš! To je tá najhoršia vec, akú si domov doniesla. Ten had sa našťastie odplazil preč aj sám, podobne ako dážďovky, jašterice či motýle a vážky!“

Hansove prikre slová nemali na jeho dcéru žiadny účinok. S rovnakým nadšením zostávala vo svojej pozícii na prahu. Len si krátkym myknutím hlavy hodila prameň vlasov dozadu, pretože odfúknuť toľkoto vlasov naraz sa jej už nedarilo.

„A ako to zasa vyzeráš, Barbora Edelpöcková?“ zhrozila sa matka.

„Nestačia ti naše sliepky, husi a kačky?“ pokračoval nahnevany Hans, ale teraz sa už začal ovládať. „Nestačia ti všetky zvieratá v pitvore a maštaliach?“

„Ale, otec,“ zaklipkala Barbora na otca prosiacimi očami, „je to predsa iba maličký drozd. Mláďatko. Ak si ho nenechám, určite umrie. Pravda, že si ho môžem nechať?“

Jej matka Lenora si pri pohľade na ňu tiež vzdychla – no nie kvôli drozdovi, ale kvôli účesu, na ktorom si ráno dala tak záležať. Precízne pozapletala a obtočila okolo jej hlavy

niekoľko prameňov tých očarujúcich, hustých zlatých kučier – teraz však po jej práci nezostala na Barborinej hlave ani pamiatka. Pramene, ktoré jej vyplávaly nad čelom, sa zjavne uvoľnili ako prvé. Mala ich polepené blatom, ako keby si doň čelo rovno namáčala.

Ako to len to dievča robí?! Hádám si neklakla na zem a nenorila tvár do blata! A kam vlastne zmizli sponky? „Ako si sa mohla zasa tak zašpiniť?“ vzdychla Lenora zúfalo. Povedala by aj viac, no videla, že manžel s dcérou jej nevenujú ani najmenšiu pozornosť.

„Veď je to mŕtve!“ namietol Hans príkro. Dúfal, že prísnosťou dosiahne svoje. „Chod' s tým preč! Načo to sem ťaháš? Ani psovi to nemôžeme hodiť!“

„Nie je mŕtvy, otecko!“ oponovala Barbora rázne, ale pokojne. „Aha, ešte dýcha!“ Prešla k stolu, aby otrčila kôpku peria Hansovi rovno do tváre. Ten ako obarený cúvol a takmer sa prekotil dozadu z lavice.

„Odnes to preč!“ okríkol ju a obranne natiahol ruky pred seba. „Odnes to okamžite preč!“

Lenora na muža prekvapene pozrela.

Akonáhle sa im stretli pohľady, zahanbene stiahol ruky k telu a sklopil zrak. „Aj tak umrie...“ precedil pomedzi zuby trochu zmierlivejším hlasom. „Ale chod' s tým preč! Nech mi to zmizne z očí.“

Barbora nechápala, čo zlé robí, ale keď otec povedal...

Bezstarostne mykla plec, zvrtila sa a odbehla aj s perím v dlaňach. Ešte za ňou zakričal, že *to* viac nechce vo svojom dome vidieť. Barbora to vzala na seba a nevrátila ani na večeru.

... ibaže ráno, keď sa usádzali za stôl, priniesla Barbora drozda so sebou znovu.

Hans dúfal, že tú čiernu potvoru už viac neuvidí. Vlastne na toho vtáka cez noc celkom zabudol, ale teraz v ňom opäť vzkypela žlč, pretože mu ho napriek zákazu zasa priniesla na oči. Dúfal, že jeho dcéra urobí presne to, čo jej prikázal – veď sa vyjadril jasne: má sa ho zbaviť.

Ale odkedy Barbora to vtáča našla, nepustila ho z rúk ani na chvíľu. Svedčilo o tom aj to, že si stále neučesala vlasy ani sa neprezliekla.

„Ten vták ešte nie je preč?“ a „Ako to, pre zmilovanie Božie, stále vyzeráš?“ skríkli na dcéru obaja rodičia naraz, keď sa už-už súkala na svoje miesto na lavici za stolom. Kvôli spojeným dlaniam, v ktorých stále schovávala svojho drobného chránenca, jej to veľmi nešlo.

Prekvapene stuhla a sklopila zrak. Stále nechápala, čo zlé urobila. Rodičia na ňu málokedy kričali.

„Povedal som ti, aby si sa ho zbavila. Určite už umrel a ty tu hladkáš iba mŕtvu kôpku smradľavého peria!“

Barbore sa do očí natisli slzy. Netrúfla si rozplakať sa, a tak len tuho zatvorila oči a skrčila hlavu medzi ramená. Dlane s drozdom bázlivo schovala pod stôl, až ju Lenore prišlo ľúto.

„... ak umrel, potom ho treba pochovať,“ pokračoval Hans, ale vzápätí sa opravil: „Čo to hovorím za nezmysly! Už si ma celkom poplietla! Nijaké pochovávanie. Je to predsa zviera, nie človek...“

Barbora sa sklonila ešte nižšie a protestne zašepkala: „On neumrie. Ja ho zachránim.“

„A už aj nech je preč z môjho domu! Nechcem toho vtáka viac vidieť! Rozumieš? Nech už je preč! Alebo má z neho matka uvariť polievku? Droзда sme hádam ešte nejedli...“

Pohlľadal podporu u Lenory, tá však naňho s privretými očami a zomknutými perami púšťala hromy-blesky.

Zháčil sa a zasekol uprostred ďalšieho príkazu pre dcéru.

Keď Lenora takto krivila ústa, Hans strácal reč. Zahniezdil sa na svojom mieste ako malé dieťa – čo tomu obrovskému, zavalitému chlapovi vôbec nesvedčalo – a z úst mu vyšlo nečakane zmierlivé: „Veď ho tu nemusíš držať s nami pri stole!“

Barbora pomaly otvorila oči a pozrela na otca, potom vďačne na matku. So stále spojenými dlaňami si opakovane pravého zápästia utrela slzy, ktoré sa jej preliali aj cez okraj tuho zomknutých viečok.

Hans vzal lyžicu a rozmrzelo sa pustil do raňajkovej polievky. Strpka mu v ústach.

Lenora mrkla na dcéru, že už bude dobre, vďačne potľapkala svojho muža po ruke a vstala z lavice, aby im podala chlieb.

„Tak si ho teda nechaj...“ precedil otec po chvíli neochotne. Díval sa do misky, no i tak čítal ženin pohľad za sebou. Cítil, že Lenora sa usmieva. Napokon sotva počuteľne precedil: „Aj tak tu tá čierna ohava zdochne...“

No Barbora sa nenechala pomýliť. Celá sa rozžiarila, až jej z modrých očí sršali veselé iskričky.

Na matkiných perách sa spokojný úsmev usadil naplno a bradou pomkla dcéru, aby sa otcovi poďakovala.

Barbora vyskočila a, stále držiaca vtáča medzi dlaňami, objala otca ponad hlavu. „A budem ho volať Korvus.“

„Korvus?“ začudovala sa Lenora. „Aké zvláštne meno.“

„Korvus? Ako uhorský kráľ?“ napadlo ihneď Hansovi a pobavené sa vymaňoval z dcérinho objatia.

„Ten je predsa Korvín...“ opravila ho matka.

Barbora mykla plecom. „Kráľ či nie, po latinsky to znamená havran!“

„Čo je to za nápad, drozda volať havran?“

„Ten učiteľ latinčiny neboli celkom vyhodенé peniaze,“ zdvihol Hans obočie, ale kútiky mu už utekali dohora. „Na rozdiel od Daniela sa aspoň na Barboru tá latinčina trochu nalepila...“

Lenora mu pritakala a zamyslene sa opýtala: „A ozaj, manžel môj najdrahší, kam sa synovček Daniel podel, že dnes zasa neprišiel ani na raňajky?“ Na odpoveď však nepočkala a pokračovala: „Hádam sa dokáže vrátiť dovtedy, kým vyrazíte na tú cestu do Benátok!“ dodala uštipačne.

Hans mávol rukou a pokojne si naberal a vkladal do úst jednu lyžicu za druhou.

Barbora zatiaľ neprestávala vyspevovať, že svojho drozda bude volať Korvus a že našla svojho kráľa.

Lenora sa zadívala na Barboru. Pohľad na šťastnú a nádhernú, hoci ufúl'anú dcéru ju naplňal tou pravou materskou hrdosťou. Dievča rastie do krásy. Čo tam po tom, kde sa zasa túla Daniel. Chytila lyžicu a tiež sa pustila do polievky.

... nie, nebude sa ani zamýšľať nad tým, čo sa jej vynorilo zo spomienok pri pohľade na toho drobného čierneho tvora...

Nie, určite sa nebude zaoberať tým *proroctvom*!

Nie, určite to nie je *prvé znamenie*!

Je to predsa tak dávno, tak ďaleko! A je predsa *odtiaľ* už veľmi dlho preč!

Dúfala, že na to zabudla. No teraz sa to vynorilo.

V Lenore Edelpöckovej nepríjemne zahlodala predtucha a úzkostlivo sa pozrela na svoju krásnu dcéru.

I. POSOL

1.

Stein, neskorá jeseň, r. P. 1466

Lenora Edelpöcková sa so svojou dcérou práve chystala do vinice. Prvé mrazy boli na spadnutie – cítila to vo vzduchu – a pred príchodom zimy chcela vinicu ešte poriadne poprezerat'.

„Barbora, kde si?“ volala z dvora na dcéru.

Na poschodí, v izbe nad vchodom do dvora, sa otvorilo okno. „Tu som, mamička. Už aj idem.“

Ako sa pätnástročná Barbora vyklonila von, kôпка čierneho peria, ktorá jej sedela na pleci, sa ani nepohla. Pod jej ako slnko žiarivými vlasmi sa chúlil Korvus a nepohol sa ani o piad' – ani čo by ho tam vtesali.

Najskôr sa zdalo, že drozd ani lietať nevie a neskôr bolo ťažko rozhodnúť, či sa naučil sedieť bez pohnutia na jej pleci sám od seba alebo ho to naučila nadšená Barbora. Vtáča chodilo všade s ňou – presnejšie, nechalo sa nosiť. Aj keď podrástol, neuletel – hoci v to pre pokoj v dome dúfala Barborina matka a predovšetkým otec. A zdá sa, že neuletí ani teraz, ani kým sa Hans vráti z Benátok. Možno ani nikdy...

Hans Edelpöck toho vtáka nenávidel, odkedy ho dcéra doniesla domov. Jeho prítomnosť spôsobovala večné

hádky v celej rodine. „Ako naša dcéra vyzerá pred celým Steinom, keď na pleci nosí drozda? Ešte si o nej začnú hovoriť, že je bosorka!“

A Lenora mu radšej nepovedala, že už sa všeličo také dopočula. Ibaže keď sa k človeku donesie čosi z klebiet, reči o ňom bývajú už rozšírené ako mor.

Barbora však svojho miláčika starostlivo chránila. Otec dúfal, že sa toho vtáka ľahko zbaví, no nedalo sa k nemu vôbec priblížiť. Nadôvažok, tá prefikaná guľa vždy včas ufrngla – a tak vlastne zistil, že Korvus lietať vie.

Matka bola v tejto záležitosti rafinovanejšia. Aby vyhovela obom, tajne poza dcérin chrbát robila všetko možné, aby Korvus raz a navždy zmizol z ich domu. Priamo zabiť by ho však nedokázala. Snažila sa, aby odletel sám. Raz mu zviazala krídla a odniesla ho za mesto. Dúfala, že ho tam zožerie líška alebo lasica, ale nepomohlo to. Vrátil sa. Hans ju zaprisahal, že po jeho návrate z Benátok nechce toho vtáka už nikdy viac vidieť, a tak Lenora robila, čo vedela. Zatiaľ však mala čas. Hádam ho niekde dolapí nejaká mačka a bude konečne pokoj.

Teraz ale čakala na dvore na svoju dcéru. „No tak, Barbora!“ zakričala hore do okna. Prirovnala si plášť i plavé vlasy pod vyšívaným čepcom, aké sa nosia vo Flandrách. Jej i Barbore taký na jar kúpil Hans, bol to najlepší tovar z Brúg. Rodina obchodníka s látkami predsa nemôže chodiť otrhaná!

„Už idem, mamička...“

„Aspoň sa, Barbora, pre zmilovanie Božie, učeš! Už nemáš päť rokov, aby si chodila ako divoška!“

„Veď áno!“ pritakala Barbora otrávene. Už-už chcela zatvoriť okno, keď matka dodala: „A toho vtáka nechaj doma!“

Barbora sa neochotne vrátila do okna. „Ale, mamička...”

„Dost’...”

„Ale on chce byť so mnou. Nechce byť v kletke...”

„Tak načo sme od starostu drankali tú kletku po škovránkovi jeho ženy?”

Barbora pokrčila plecami. „Veď Korvus nikam neuletí! Nebolo treba kletku.”

„Veď práve, že neuletí,” namietla Lenora skôr pre seba. „Drží sa ťa ako kliešť! A už som povedala, zavri ho do tej kletky!”

„On nie je škovránok!”

„Barbora!” napomenula ju znova a tón jej hlasu nezniezol odpor.

Barbora očervenela a mrzuto zatvárala oblok. Keď sa matka hnevá, kričí na ňu po nemecky. Ale keď tu otec nie je, prečo jej to matka nechce dovoliť? Veď ona sa drozda nebojí, na rozdiel od otca, ktorý to tajil celkom zbytočne. Tak prečo je zasa taká prísna? Čo urobila, že to matku nahnevalo?

„A nezabudni na tie vlasy!” zvolala na ňu Lenora ešte.

Barbore ovisli kútiky. Iba pred chvíľkou sa na vinicu tešila. Vždy sa tešila, keď mohla byť niekde vonku, mimo ulíc plných ľudí. A samej, či len s kamarátkou Resy jej to od istého času zakazovali.

„Barbora, ihneď!” kričala matka stále v nemčine, no tentokrát do zatvoreného obloka. Ani matkino: „Celý Stein rozpráva iba o tom tvojom vtákovi...” už Barbora nezačula. Ale veď komu môže Korvus prekážať? Je to iba vtáček, akých je všade plno! Koho rozčuľujú vrabce na poli či holuby v Steine na námestí?

Lenora sa s povzdychom zvrtila k Irme, ktorá jej na dvor priniesla pobalený košík s jedlom. „Ach jaj! Ani vlasy, ani poslušnosť... Takto to dievča nikdy nevydáme!“

Irma jej smutne pritakala a pritom sa povzbudivo dotkla ramena svojej panej. Chápala, že sa hnevá a tiež prečo. Rozumela jej.

A rozumela už aj slovám, ktorými sa Lenora prihovárala dcére. Obyčajne sa rozprávali Lenorinou rodnou rečou, po slovensky. Po dlhšej službe všetci u Edelpöckovcov už čo-to rozumeli, hoci s nimi ich pani hovorila po nemecky, ako aj so všetkými ostatnými v meste.

Lenora vďačne potľapkala dlaň svojej slúžky a zbežne skontrolovala obsah košíka. Položila ho na káricku, zapriahnutú za somárikom. Sama sa vyhupla na druhého somára, ktorého jej priviedol starší sluha Horác.

„Toho vtáka nám bol čert dlžný!“ precedila ešte potichu a znovu si ponaprávala plášť, aby jej podeň počas cesty nefúkalo. Lepšie si prihladila vlasy a aj svoj obľúbený sýto-modrý zamatový živôtik, lemovaný čipkovanou obrubou, ktorý nosila najradšej. Obliekla si ho aj dnes, hoci plánovala ísť von z mesta a na vinicu sa rozhodne nehodil. Ale dnes potrebovala, aby jej zdvihol náladu. Necítila sa vo svojej koži, ako keby sa malo niečo stať. Možno to bolo iba tým, že nemala po svojom boku Hansa. Vždy sa cítila nesvoja, keď odišiel na cesty.

Irma si s Horácom vymenila kratučký pohľad, čo Lenoru zamrzelo. Znamenalo to, že aj oni počuli, ako ich dcéru začali volať *Čierna Barbora*...

Už asi každý v meste vie o tom hroznom vtákovi, ktorý sa narodil do najhoršej doby v roku. Radšej ho vyhodili z hniezda, aby ho uchránili pred horším osudom – veď

v zime by mláďa aj tak neprežilo. Ak mal zomrieť, tak nech umrie hneď. Ale takto sa pre ľudí v Steine stal symbolom smrti. A dievča, čo nosí symbol smrti? Aké dievča to je, ak nie bosorka?

Odkedy tá malá čierna guľa podrástla, od Barbory sa nepohne ani na krok. Ako keby nestačilo, že ju už dovtedy považovali za *inú*, pretože večne niekde lietala po medziach a poliach ako chlapec! Celkom ako jej bratanec Daniel, ktorého si doma tiež veľmi neužívajú. To on ju to naučil! Ale za posledné týždne svoje čudáctvo korunovala tým drozdom. Čo na tom, že jej mladučka Barbora rastie do neuveriteľnej krásy? Aj to im napokon poslúži ako ďalší dôkaz o jej bosoráctve!

Lenoru striasalo, no svoje obavy dokázala stále prekonať.

Aspoň že Barborina kamarátka Resy – Teresa Ludwigová, najmladšia z dcér váženého lekárnik, chudáka neobehého Hermanna Ludwiga – má na jej dcéru upokojujúci vplyv. Hoci neraz sa u nich vdova Ludwigová sťažuje, že Barbora jej dcéru iba kazí a že svojej Resy zakáže k Edelpöckovcom chodiť. Ibaže to nikdy neurobí. Na to ju príliš fascinovali Edelpöckovské peniaze!

Lenora si zas a znovu vzdychla. Po koľkýkrát už? Odkedy Hans s Danielom odišli, akoby vzdychať ani neprestávala. Čo ju to len za všetky roky stálo slz, kým ju – cudzinku – v tomto meste konečne prijali, kým sa prestali smiať na jej naučenej nemčine. A teraz je to práve jej dcéra, ktorá je v Steine zasa *akási divná*. Ten vták musí čím skôr z domu! A Barbora sa musí konečne začať správať, ako sa na dobre vychované dievča patrí! Jej výstrelkom bude koniec! Len čo sa otec vráti, tak...

Lenoru hnevalo, že Hans mal s tým drozdom vlastne pravdu. Ibaže keď ho Barbora priniesla domov, nepredpokladala, že to zájde takto ďaleko. Korvus na Barborinom ramene presedí aj celý deň, hoci lietat už môže. Ak niekedy odletí na pol dňa, Lenora sa nádeja, že sa viac nevráti, ale on sa k Barbore vracia. Vždy sa vracia. A potom sa k nej túli ako k vlastnej.

Už chýba len, aby jej krásnu dcéru označili ako bosorku a chceli upáliť! Veď čo sa to ešte nikdy žiadnej nevinnnej nestalo? Predovšetkým pekné mladé dievča je hneď v podozrení. Na hranici už skončili aj pre menej čudné spôsoby. U muža by drozd na pleci budil úsmev, možno dokonca obdiv, ale čo je dovolené mužom, nie je dovolené žene.

Lenora smutne zomkla pery, pozrela ponad dvor do Barborinho zatvoreného okna a namiesto ďalšieho zbytočného povzdychu zakričala: „No tak, Barbora! Pod' už!“

A práve vtedy vošiel na koni popod bránu z ulice neznámy jazdec.

Jednoduchý, no zvláštny plášť i podobne nevídaná pokrývka hlavy spolu so zaprášenými čižmami prezrádzali, že prichádza zďaleka. Jeho impozantne urastená mužná postava vzbudzovala okamžitý rešpekt, hoci inak kontrastovala s jeho pomerne obyčajným vzhľadom.

Keď Lenorin pohľad skĺzol z Barborinho okna k bráne, takmer spadla zo somára.

Ako je možné, že sa uprostred bieleho dňa odrazu objaví na jej rozľahlom dvore neznámy muž? Nikoho predsa nečakajú a návštevu z ďaleka či blízka je slušné ohlásiť vopred.

Pri pohľade naňho stápol celý dvor. Všetko služobníctvo zostalo ako primrznuté. Len husi, sliepky a kačky, kto-

ré sa obyčajne tmolili pri studni v blatistom strede dvora, sa s vydeseným kvakotom a sipotom rozutekali na všetky strany.

Vysoký, pekne stavaný mladý muž zastavil koňa kúsok za bránou. Na úctivý pozdrav aj čosi zašomral a vzápätí sa z koňa skôr zosunul, než zoskočil. To svedčilo o práve prekonanej dlhej ceste.

Poobzeral sa a len čo zbadal pani domu, sňal si pletenú tmavú čiapku, čím odhalil svoje mierne vlnité bledohnedé vlasy po ramená, ktoré sa mu rozsypali na všetky strany. Musel si ich stiahnuť dozadu.

Potľapkal koňa, nechal ho za sebou a veľmi pomaly, nepochybne, akoby si to ešte chcel rozmyslieť, vykročil k Lenore.

Pani domu neochotne zoskočila zo svojho somáríka na rovné nohy. Čižmy jej na blate priestranného dvora škripavo začvachtali.

Sluha Karl, ktorý obďaleč rúbal drevo, inštinktívne chytil porisko sekery do oboch rúk pevnejšie. Jeho otec Horác sa tiež vystrel a polovicou tela obranne zastal pred svojou paňou.

Ticho na dvore by sa dalo krájať a nikto nespúšťal pohľad z príchodzieho.

„Kto si a čo tu chceš?“ opýtala sa Lenora ráznym hlasom. Opatrne sa obzrela po okolitých sluchoch, či jej aspoň oni tú ráznosť uverili. Len nestraťiť rozvahu, Lenorka, hlavne neukázať strach!

Nezvyklé ticho na dvore upútalo Barborinu pozornosť. Už s plášťom na ramenách sa vrátila do okna. Stále sa ešte neučesala a stále jej na pleci pomedzi prameňmi oddane sedel Korvus. Ani jej nenapadlo, aby ho nechávala doma v kletke.

Ako Barbora pootvorila okno a nahla sa dopredu, Korvus zvedavo naklonil hlávku bokom, špicatý oranžový zobáčik otrčiac dohora.

Lenora jemne odtlačila Horáca bokom a prešmykla sa popred neho, pričom mu podala uzdu svojho somárika. Oči musela prižmúriť, dokonca si ich zatienila dlaňou pred nízkym slnkom, ktoré nečakane vykuklo tesne nad strechou.

Keď pred ňou neznámy zastal, najskôr pokrútila hlavou, lebo nechcela uveriť tomu, čo vidí. Tvár sa jej postupne rozjasňovala radostným nadšením. „Ach, Martin?! Martin! Si to naozaj ty?“ oslovila vysokého muža a široko sa usmiala.

Sluhov prekvapilo, že použila jazyk, ktorým hovorila iba s Barborou a jeden po druhom sa zmätene obzerali. Čakali, čo sa bude diať ďalej.

Kým jazdec Lenore odpovedal, naučeným pohybom si narýchlo oprášil a uhladil svoj dlhý plášť. Potom si kľakol pred paňou domu na koleno a úctivo sklonil hlavu. Zopakoval svoj cudzí pozdrav.

Vtedy ho už Lenora ťahala späť na nohy. Doširoka rozťahla ruky, aby si mohli padnúť do náručia. „Ach, Martin! Aká som rada, že ťa vidím!“

Celá domácnosť Hansa Edelpöcka si vymieňala prekvapené pohľady. Čo má toto znamenať?! Kto je ten mladý muž? A ako si dovoľí objímať ich pani, keď pán domu nie je doma?

„Ach, aký som rád, že už som tu, Lenorka moja!“ usmieval sa Martin prívetivo a jeho modré oči žiarili radosťou. „Je to už tak veľmi, veľmi dávno, čo som ťa naposledy videl!“

2.

„Ach, drahý Martin!“ oslovila Lenora neznámeho muža a ukázala mu, aby si v kuchyni sadol za stôl. Irmu pritom rýchlym posunkom poslala do komory po koláče, čo zostali zo včera.

Muž sa ale radšej priblížil ku kozubu. Tmavú čiapku si strčil do vrecka pláštá, vyzliekol si ho a rozopol kabátec pod ním.

Kým sa Irma vybrala po koláče, s nedôverčivo privretými očami pozorovala, ako si chlap odložil svoje veci na lavicu. Pripadal jej nesmierne podozrivý, pretože jeho reči poriadne nerozumela, a aj nesmierne drzý, ako sa tu hneď rozťahoval. Rozhodne s ním svoju pani nenechá osamote dlhšie, ako je najnevyhnutnejšie nutné. Zatiaľ nikam neodchádzala.

„Oheň! Vďaka Bohu!“ vzdychol vďačne a ruky si spokojne natiahol dopredu k sálajúcemu plameňu.

Lenora si Irmine nálady nikdy nepripúšťala. Aj teraz veľkoryso ignorovala, že ju neposlúchla a stojí tesne za jej chrbtom ako dráb. Nevšímala si ju a pokojne posunula od stola dve stoličky dprostred kuchyne, aby sa tam vedľa ohňa mohli s Martinom pokojne porozprávať. „Ako je to vlastne dávno?“ nadhodila Lenora prívetivo.

„No, ešte som bol chlapec, keď si odišla, milá tetuška!“

Lenora sa zasmiala. „Chlapec? Ako keby som bola od teba až o toľko staršia, Martinko!“ Pozrela naňho láskavým pohľadom, potľapkala ho po ruke a on položil svoju dľaň na jej.

Irma pri tom geste takmer zaprotetovala, no pod Le-

noriným krátkym prísnyim pohľadom radšej zomkla pery a ani nepípla.

„A ako si ma vlastne našiel, Martinko? Nevieť pocho-
piť, kde si sa tu zrazu len tak vzal? Nikdy som vám o sebe
neposlala ani správičku.“

Martin mykol plecóm, zvrtoľ hlavu a pozrel na Lenoru
bokóm. „Veď vieš, že babička vie všetko.“

Lenora videla, ako sa ošiva, ako sa mu prieči o tom ho-
voríť. Niečo nepríjemné na chvíľočku zahľodalo v jej duši,
no ona to odohňala ako otravného komára.

„Ja neviem, tetuška, ako, ale ona skrátka vždy vie...“

„Áno,“ dodala Lenora. Hlas i pohľad jej trochu potem-
neli. „Ona vždy vie...“

„Ach, tetuška, som taký rád, že som konečne tu!“ usmial
sa Martin naširoko a Lenorino srdce znovu zaliala radosť
zo stretnutia. A zároveň si spokojne uvedomila, aký krás-
ny mladík z neho vyrástol. „Cesta sem mi trvala skoro več-
nosť!“

„Prosím ťa, Martinko, hovor mi Lenora, ako vždy. Veď
sme sa spolu hrávali ako deti a ty vieš, že si mi bol odjak-
živa najbližší z celej rodiny. Bližší ako môj brat, tvoj otec...
Tak rozprávaj, hovor rýchlo! Čo je nové? Čo ťa k nám pri-
vádza?“

Martin stuhol. Sklopil zrak a ona vytušila, že pôjde o nie-
čo dôležité. Jasné, že to tušila, odkedy sa objavil na jej dvo-
re. Veď určite by nemeral toľký svet len tak!

„Nenesiem dobré správy, Lenorka moja milá...“ začal
neochotne, čím potvrdil jej podozrenie.

Zatajil sa jej dych. „A čo sa, prosím ťa, stalo? Veď už ho-
vor, rýchlo...“

Vtedy Lenore padli oči na Irmu, ktorá na Martina ne-

prestávala škaredo gániť. „Irma,“ oslovila ju po nemecky. „Zarež sliepku a uvar polievku. A prines nám ten koláč z kormory, aj čerstvý chlieb. Nie ten starý. Urobíme hostinu na jeho počesť. Náš hosť prichádza z ďaleka. Je hladný a premrznutý. Potrebuje si zajesť niečo poriadne.“

Irma pritakala, ale nehýbala sa. A Lenora si zrazu uvedomila, že jej nič nevysvetlila. „A ozaj, Irma. Toto je syn môjho brata, môj synovec Martin Durbančík. Pricestoval z mojej rodnej obce, zo Starej Turej. No, z Uhier predsa, z Čachtického panstva,“ upresňovala slúžke po nemecky.

„Ja teda idem zarezať tú sliepku,“ odvetila Irma so stále privretými, podozrievavými očami. Pritom vysoko zdvihla hlavu, čím naznačila, že tomu môže a nemusí veriť.

Vraj synovec! No, to iste! A príde práve v týždňoch, keď pána doma niet! Tolká sodoma a gomora! Tolká nehoráznosť, nemravnosť!

Irma, nespúšťajúc pohľad z Martina, si do ruky vzala jeden z najväčších nožov a s plavnosťou mladej lane majestátne odplávala na dvor.

Lenora s Martinom vybuchli do smiechu. Akoby sa vrátil čas, keď sa takto bezstarostne smiali ako deti.

„Vôbec si ju nevšímaj,“ vrátila sa Lenora do slovenčiny. „Je to vlastne veľmi dobré dievča. Iba sa o mňa bojí. Ale najneskôr od pozajtra už bude aj tvoja najlepšia priateľka!“

„No, to vidím...“ zasmial sa a nakreslil do vzduchu obrovský nôž. A ako sa stojačky už trochu zohrial, sadol si vedľa nej.

„Ešte budeš utekať, keď ti začne vypekať svoje slávne škoricové šatôčky!“

Martin zdvihol prekvapene obočie: „Vy máte škoricu?“

„Aj všeličo iné. Sme kúsok od Tullnu, milý synovček!

Máme asi všetko, čo sa dá kúpiť...“ mrkla naňho, ale vzápätí zvažnela. „Ale po to si sem asi neprišiel...“

Martin sa znovu odmlčal a rovnako neochotne sa zhlboka nadýchol. Ako im len bolo pred chvíľkou dobre, rozprávať sa iba o pojašenej slúžke a byť znovu takí bezstarostní ako kedysi.

Lenora mu chytila obe ruky a zahľadela sa mu do očí. „Tak, čo sa deje, Martinko? Rozprávaj! Len smelo!“

S hlbokým smútkom opätoval jej pohľad a vzdychol si. „Ach, Lenorka moja,“ oslovil ju najjemnejšie, ako dokázal. „Veľmi nerád ti prinášam zlé správy. Babička... babička zomiera...“ A akosi zvláštne mu potom odľahlo.

„Čože? Moja matka zomiera?“ skríkla Lenora a prudko vyskočila zo stoličky.

„A poslali ma za tebou, lebo chce ešte naposledy vidieť svoju stratenú dcéru!“

Lenorinu tvár zaliali slzy.

„... a aj jedinú vnučku, ktorú ešte nevidela,“ dodal Martin rýchlo.

„Ach, mamička! Moja mamička! To nemôže byť pravda!“

Kým padla späť na lavicu a úplne sa poddala slzám, vtrhla dnu Irma, nasledovaná Horácom.

„Čo sa to tu deje?“ kričali naraz a pre obranu svojej paney by v tej chvíli hádam aj život položili. V jednej ruke sa Irme mykala sliepka, ktorú práve chytila a chystala sa ju podrezať, v druhej znovu výhražne držala ten obrovský nôž. A hrale, čo Horác vonku narýchlo schmatol, nepôsobili v jeho rukách o nič menej hrozivo.

Lenoru zalievali slzy, preto sluhom iba mávla rukou, aby sa naňho nevrhli. „Moja matka... zomiera...“ šepľala ticho, lebo sa jej to ani po nemecky nevedelo preliať cez

pery. A videla, že aj Irma, stojaca najbližšie pri nej, jej ledva rozumela.

„Teda zlé správy z domova?“ šepala Irma a jej výraz sa celkom zmenil. Horáca pomkla von, do voľnej ruky mu strčila sliepku a naznačila, čo s ňou má urobiť. Nôž odložila na stôl a kvokla si k Lenore, aby ju sústrastne objala.

Potom pozrela na Martina a on zrazu na slúžke zazrel dobrotu, ktorú Lenora spomínala. „Vydáš sa na cestu, pani moja,“ prehlásila Irma po chvíli pevným zmierlivým hlasom a slúžkina nezvyklá rozhodnosť zastavila Lenorine slzy. Dokázala jej iba pritakať.

Práve vtedy vbehla do kuchyne Barbora. Keď uvidela matkine slzy, prekvapene zastala na prahu dverí. Vzápätí sa aj ona podozrievavo pozrela na neznámeho hosta. „Čo sa to tu deje, mamička? Prečo plačeš?“ Odpoveď pohľadala u Irmy, ale tá namiesto odpovede smutne pokrútila hlavou.

„Pod' sem, dievčatko moje!“ natiahla Lenora ruky k dcére a len čo si Barbora klakla do jej náručia, silno ju objala.

„Ale prečo plačeš, mamička?“ neprestávala sa pýtať. „Stalo sa niečo na cestách oteckovi? Danielovi?“ Už netrpezlivo čakali na prvú správu z otcovej cesty do Benátok. Obyčajne napísal okamžite, len čo dorazili do cieľa, potom zhruaba raz za týždeň. Prvý list by mal prísť každým dňom, ale mohol aj trochu meškať. Aj to sa za tie roky obchodných ciest stávalo.

Lenora namiesto odpovede len pokrútila hlavou.

Barbora ustúpila o krok. „Tak prečo potom...?“

„Dcéрка moja,“ nadýchla sa zhlboka, no zmohla sa iba na: „Vydáme sa na cestu...“

„Na cestu? Kam?“

Keďže Lenoru premohol nový záchvat plaču, pohľadala odpoveď u neznámeho.

Martin sa zhrbil. Rozhodne sa mu nechcelo opakovať tú smutnú správu znova.

„Teda? Čo sa deje?“ nástojila Barbora na odpovedi, no všetci iba uhýbali očami.

Korvus na jej pleci zaškriekal – nahlas a nepríjemne, ako to ešte nikdy predtým neurobil. Aj on netrepezlivo čakal na odpoveď.

Lenora sa natiahla k dcére po objatie. Potom si oprela svoje čelo o jej a s tvármi tesne pri sebe sa zahľadeli jedna druhej do očí. Chvíľku tak mlčky zostali, a keď Korvus súcitne pípól, Barbora náhle pochopila, čo sa deje. Aj jej sa do očí nahrnuli slzy, a napokon nezvyčajne pevným hlasom rozhodla: „Dobre, moja drahá mamička, vydáme sa teda čím skôr za babičkou.“

3.

„A naozaj sa nebojíš vyraziť na takú ďalekú cestu s dcérou iba sama? Len ty a Barbora? Veď to nie je ako ísť tuto kúsok do Viedne!“

Elvíra Ludwigová, vdova po lekárnikovi a matka Barborinej najlepšej kamarátky Resy, sa na Lenoru Edelpöckovú dívala s údivom, ktorý odrážal jej ozajstnú obavu, a tú musela Lenora úprimne oceniť. Nie je až taká bezcitná, ako sa o nej po Steine šepká.

„Nestraš mi dcéru, Elvíra,“ odvetila jej Lenora odlahčejším tónom a ponad stôl sa krátko dotkla vdovinej chladnej ruky, aby ju lepšie umlčala. Len máločoho sa bála a jej obavy z cesty prezradil práve ten letmý pohľad, ktorý vrhla

na Barboru. „Iste pochopíš, Elvíra, že na tú cestu sa vydať musím. Moja matka leží na smrteľnej posteli. Budeme rady, ak ju ešte zastihneme živú.“

Elvíra nahla hlavu bokom a Lenore tým gestom vždy pripomínala veľkú sliepku. „Ale predsa len...“ a dôrazne sa posunula dopredu, kam jej špicatý nos už dorazil prvý. „Barboru by si mala radšej nechať doma. Alebo aspoň počkaj, kým sa z ciest vráti tvoj Hans a choď tam potom s ním.“

„Nemôžem naňho čakať. Vyrázil len pred pár dňami a veľmi dobre vieš, že to môže trvať aj niekoľko týždňov, kým sa z Benátok vráti.“

„Iste,“ pritakávala Elvíra zmierlivo. Hra na uznanlivú jej išla. „Ale predsa len...“

Ich dcéry, Barbora a Resy, ako dobre vychované dievčatá z vážených meštianskych rodín, spôsobne sedeli na lavici pred pecou, zatiaľ čo sa ich matky rozprávali za veľkým stolom. Obyčajne veselé a štebotavé stvorenia, ktorých bývalo večne všade plno, na seba teraz len ukradomky mrkali a nad vážnosťou svojich matiek mlčky vyvracali oči dohora. A nielen oči sa im išli vygúľať z jamiek. Išlo im aj kútiky utrhnúť, pri lepšom pohľade sa dalo vidieť, že sa dokonca občas natriasali od smiechu. No aby nenahnevali matky, nevydali pri tom ani hláska. Už sa videli, ako sa neskôr budú na ich rečiach zabávať celkom samy, niekde za mestom a poriadne nahlas. Ako vždy.

„A to tu naozaj necháš celkom prázdny dom?“ nadhodila Elvíra rýchlo. „Čo ti muž povie, keď sa vráti?!“

„Hans to určite pochopí. A naša Irma tu tiež nie je prvý deň!“

„Ale predsa,“ pokračovala Elvíra svojím neprirodzene

sladkým tónom. Gloriola blahosklonnej nenahraditeľnosti zvykla vplývať predovšetkým na osoby opačného pohlavia, ale na Lenoru nijaký vplyv nemala.

Keby táto rapotačka radšej priniesla peniaze za tie látky, čo si už pred dvoma mesiacmi vzala na svadobné šaty pre svoju najstaršiu dcéru! Alebo na tie ďalšie nové pre seba! Keď sa tu Elvíra takto nečakane objavila vo dverách uprostred predpoludnia, Lenora si bola istá, že ide konečne zaplatiť. Teraz by sa jej peniaz navyše náramne hodil. Veď Hans si vzal na nový tovar skoro všetky ich peniaze. Vždy trpela, aby ho kvôli tomu neprepadli, ako sa to kupcom na cestách stávalo. Zatiaľ mali šťastie Hans aj jeho predkovia, nijakí zlodeji ich doteraz neprepadli.

Lenora sa odmlčala. Nemala chuť sa s ňou pieteť, a pani Ludwigová tak rada zneužívala priateľstvo ich dcér, nielen čo sa týkalo peňazí, ale aj v podobe zbytočných dobrých rád. Kam by prišli, ak by im takéto veľké peniaze dlhoval každý? Raz už sa s ňou skoro začali súdiť.

Lenora potlačila vzdych. Elvíra sa už hádam zdvihne na odchod. Ak nepriniesla peniaze, nech aspoň nezdržuje. Musí toho toľko stihnúť, kým sa vydajú na cestu! Budú musieť vyraziť čo najskôr. Najlepšie už pozajtra.

... a čo je vlastne túto stvoru do toho, či sa vydá alebo nevydá na cestu za matkou, ktorú nevidela roky?

Lenorina mlčanlivosť Elvíru posmelila v novej vlne dobre mienenej úpenlivosti: „Lenora, Barboru naozaj radšej nechaj doma! Cesty sú v dnešných časoch také nebezpečné!“

„Tou cestou denne prechádzajú stovky pútnikov, Elvíra...“

„Ale...“

„Chodia tadial' aj väčší páni od nás. Aj králi. A čo je dobré pre kráľa...“

„Ale, Lenora, veď...“

„Elvíra!“

„Lenora!“

„Elvíra!“ okríkla ju Lenora nahlas, lebo toho už začínala mať dosť.

Barbora s Resy si pri peci zakusovali do pier, pretože takto vzájomne vyštekávané mená zneli z úst ich mám ako tie najhoršie urážky. Túto časť ich rozhovoru často medzi sebou napodobňovali. Resy hrala Lenoru a Barbora Elvíru, keďže lepšie vedela napodobniť piskľavý tón hlasu pani lekárnikovej.

„Ale to je jednoducho nezodpovedné, Lenora, ísť sama s jedinou dcérou až niekam na Moravu.“

„Nejdeme na Moravu, len povodím rieky Moravy. Tá cesta popri Morave je dobrá a vedie skoro až na Starú Turú.“

„A veď práve tam kdesi stále vyčíňajú tí husitskí zbojníci. Plienia, drancujú a – znásilňujú, ako kedysi u nás v Steine!“

„To je predsa už veľmi dávna história, Elvíra...“

„Vraj dávna história! Ako keby si nevedela, že teraz sú nimi zaplavené celé severné Uhry od západu na východ.“

„To už nie sú husiti...“

„Nech si hovoria ako chcú, ale nie sú o nič menej nebezpeční,“ nedala sa pomyliť Elvíra. „Trúfnu si aj na urodzené panstvo. Znetvorené telá šľachticov nechávajú pohodené na ich vlastných pozemkoch. Ani nový kráľ si s nimi nevie poradiť. A ten Švokol, či ako sa volá, je najhorší... Vraj je veľmi urastený... A mocný!“

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Drozd · Legenda o Barbore***.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.